HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלמה תניא א) **הזכר** ב) ולא טומטום ואנדרוגינוס ג) סמי מיכן טומטום ת"ש יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה ת"ל הזכר [2] אם נקבה ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש [3] אם זכר אם נקבה ד) זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש הזכר ולא נקבה בשהוא אומר למטה [4] זכר שאין ת"ל ג מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש ב) הנעבד והמוקצה והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס בולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ר"א אומר טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם סמי מיכן טומטום ת"ש ג) ר' אלעזר אומר הטריפה והכלאים ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישין ואמר שמואל [5] לא קדושים בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה סמי מיכן טומטום ת"ש ר' אלעזר אומר חמשה לא קדושים ולא מקדישין ואלו הן הטריפה והכלאים ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס וכי תימא ה"נ סמי מיכן טומטום הוו להו ארבעה אפיק טומטום ועייל יתום לימא ד) כתנאי רבי אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו וחכמים אומרים אין קדושה חלה עליו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הרי הוא אומר [5] הזכר וכל מקום שנאמר זכר אינו אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס וכי תימא סמי מיכן טומטום ר"ש בן יהודה היינו רבנן אלא לאו טומטום איכא ביניהו דת"ק סבר אין קדושה חלה עליו אנדרוגינוס אבל טומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן

אבל ו) טומטום דברי הכל ספיקא הוא כו'. לפי מעשה ללמד שאין קרא למעוטי ספיקא קאתי רב חסדא לקדושי מספיקא דגבי טומטום אין מהם זכר ויש מהם נקבה ה) ללמד שייך כדפי' לעיל ללמד לא מיבעיא לפלוגתי מיעוטא בטומטום דמחזיב ליה זכר גמור או נקבה גמורה ור' יוחנן דפליג עליה דרב חסדא לקמן [6] דלקמבר דבריה הוא ואין קדושה חלה עליו ומפילו נמלא זכר ות"מ ואמאי לא פריך ארב חסדא מהסיא דריש כילד מעיימין (תמורה דף כ:) דלאו זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים דלקמבר אתם ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם ומפרש אתם דלקמבר ולדות קדשים בהויינן הם קדושים לפי שעתי אמן מיבעיא אמאי הקדש, דאפילו בעל מום שקדש מומו לבקדש לא נתפדה ליה קדושת הגוף כדאמרי בבכורות בפ"ב (ד:) אלא אפילו אם המיר קודם בהן הני לא מקדש, דאפילו בעל מום חייבת עליה קדושת הגוף ליתפר בגיזה ועבודה אף משיפדה דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע אם אמר ימירנו, אפילו הכי מהני לה חיילא (יבמות שם ובע"ז תמורה יא. יז.). **ולא** מקדישין לעשות תמורה. אם אם קדושים ומכיר מוהן בהמה שעומדת לזבח ואמר תמורת זו יעמוד תמורה, והתם מותניון במסכת תמורה וכי מאחר שאין קדושין שלמין מקדישין, מי אמרי מועל אלא במקדיש בהמה ואמ"כ נעבדה, במקדיש ולד ויצא דרך דופן, אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת לידתם, מי אמרי מועל שיקדיש אלא גדולות קדשים שהיתה אמן קדושה, ומה מקדימם יכול והקדמתן יפדיה ואפילו הכי והטרפתם מקבר (יבמות שם).

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא כז ג

2. וְאִם נְקֵבָה הוּא וְהָיָה עֶרְכֶּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל:
ויקרא כז ד

3. וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם זָכָר אִם נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְיָ:
ויקרא ג א

4. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ:
ויקרא א ג

5. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בְּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ:
דברים טו יט

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה הזכר וכו' היינו הך וכו' דפריסית לעיל סט"ז: (ו) ד"ה וס"ק סכר וכו' במקום נקבות שרגיל להיות:

שיטה מקובצת

א) תי' סמי מכאן טומטום ת"ש ובמחק: ב) אם נקבה להוציא טומטום ואנדרוגינוס: ג) תי' מה ת"ל נמחק: ד) איש וערך אשה אין כו' בפרשת בחקותי הס"ד: ה) טומטום ומשום: ו) ועוד ממה נפשך בין: ז) לא ממעיט ליה קרא: ח) הנעבד כולהו בקרבנות: ט) מליקה ממה נפשך אם זכר כו' ואם נקבה היא כשר דהא כו' מדר"א נמי איכא לאותבויה דקאמר כל מקום שנאמר זכר ונקבה: י) מקדשין לעשות תמורה: יא) קדושים הא אין נתפסין בקדושה כגון: יב) הס"ל בריה הוי ואיכא ס"א דס"ל ספק הוי: יג) כתנאי ס"א ומצי לאוקמא דרבנן בתראי דמתני' אטומטום נמי פליגי ודלא כרב חסדא אלא בזכר ונקבה מספקא וקדושי מעיקרא אפילו לרבנן בתראי והני תנאי דבריית בהכי פליגי כו' והד"א: יד) מטיל מים במקום: טו) להיות כנקבה: טז) הערל הס"ל דאנדרוגינוס זכר למ"ד: יז) ושוק ומר"א דאמר התם חייבין עליו: יח) דשמא יש עור: יט) שאני התם דכתיב: כ) מוקים ליה לדרשא כר' סבוירא ליה כרבנן: כא) לקמן קסבר דבריה: כב) קדושה דאימיהו: כג) אפילו אי בהווייתן קדושים שהרי אמר תי' בפירוש נמחק: כד) טומטום מ"מ אדפריך בסמוך: כה) אין קדושת פה חלה עליהן לי' עליהו קדושת אימיהו כמו בכל כו' ודאי או זכר או נקבה והא כו' דלא שייך ביה קדושת אימיהו משום: כו) מייתורא דה"א קדריש: כז) מנקבה וכיון דמעטיה מנקבה הוצרך למעט גם מזכר דלא תימא דמעטיה מנקבה בערך זכר ובריית"א: כח) סיפרא ר' יהודה דהא: כט) שיטה זו שפירשתי: ל) דתניא התם ר': לא) מילה אפילו אי הוי כאשה: לב) ת"ק מטמאין נקט: לג) שהוא ודאי נקבה: לד) לעולם טעמא משום: לה) זכר מ"מ ממעטינא:

אלמה תניא א) **הזכר** ב) ולא טומטום ואנדרוגינוס ג) סמי מיכן טומטום ת"ש יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה ת"ל הזכר [2] אם נקבה ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש [3] אם זכר אם נקבה ד) זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש הזכר ולא נקבה בשהוא אומר למטה [4] זכר שאין ת"ל ג מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש ב) הנעבד והמוקצה והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס בולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ר"א אומר טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם סמי מיכן טומטום ת"ש ג) ר' אלעזר אומר הטריפה והכלאים ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישין ואמר שמואל [5] לא קדושים בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה סמי מיכן טומטום ת"ש ר' אלעזר אומר חמשה לא קדושים ולא מקדישין ואלו הן הטריפה והכלאים ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס וכי תימא ה"נ סמי מיכן טומטום הוו להו ארבעה אפיק טומטום ועייל יתום לימא ד) כתנאי רבי אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו וחכמים אומרים אין קדושה חלה עליו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הרי הוא אומר [5] הזכר וכל מקום שנאמר זכר אינו אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס וכי תימא סמי מיכן טומטום ר"ש בן יהודה היינו רבנן אלא לאו טומטום איכא ביניהו דת"ק סבר אין קדושה חלה עליו אנדרוגינוס אבל טומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן

אבל ו) טומטום דברי הכל ספיקא הוא כו'. לפי מעשה ללמד שאין קרא למעוטי ספיקא קאתי רב חסדא לקדושי מספיקא דגבי טומטום אין מהם זכר ויש מהם נקבה ה) ללמד שייך כדפי' לעיל ללמד לא מיבעיא לפלוגתי מיעוטא בטומטום דמחזיב ליה זכר גמור או נקבה גמורה ור' יוחנן דפליג עליה דרב חסדא לקמן [6] דלקמבר דבריה הוא ואין קדושה חלה עליו ומפילו נמלא זכר ות"מ ואמאי לא פריך ארב חסדא מהסיא דריש כילד מעיימין (תמורה דף כ:) דלאו זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים דלקמבר אתם ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם ומפרש אתם דלקמבר ולדות קדשים בהויינן הם קדושים לפי שעתי אמן מיבעיא אמאי הקדש, דאפילו בעל מום שקדש מומו לבקדש לא נתפדה ליה קדושת הגוף כדאמרי בבכורות בפ"ב (ד:) אלא אפילו אם המיר קודם בהן הני לא מקדש, דאפילו בעל מום חייבת עליה קדושת הגוף ליתפר בגיזה ועבודה אף משיפדה דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע אם אמר ימירנו, אפילו הכי מהני לה חיילא (יבמות שם ובע"ז תמורה יא. יז.). **ולא** מקדישין לעשות תמורה. אם אם קדושים ומכיר מוהן בהמה שעומדת לזבח ואמר תמורת זו יעמוד תמורה, והתם מותניון במסכת תמורה וכי מאחר שאין קדושין שלמין מקדישין, מי אמרי מועל אלא במקדיש בהמה ואמ"כ נעבדה, במקדיש ולד ויצא דרך דופן, אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת לידתם, מי אמרי מועל שיקדיש אלא גדולות קדשים שהיתה אמן קדושה, ומה מקדימם יכול והקדמתן יפדיה ואפילו הכי והטרפתם מקבר (יבמות שם).

מוסף רש"י

הזכר. כי ימליכו קדשים (שבת קלו:). **הנעבד.** שהשתמוש לו ועשאו ע"ז (יבמות פג:). במלוקין דקדשים קמיירי (שם). והמוקצה. שהקלהו ויתנו למקרופת ע"ז (שם). וטומטום ואנדרוגינוס. ומע"פ אלא נאמר תמות חכמות בעשות, קפבר כריש בפני עלמה היא ומינו ספק זכר ספק נקבה, וט"ו פליג עליה לי' (זבחים פה:). מטמאין בגדים אבית הבליעה. כלין נגלת עוף טהור, דכיון דלין לחוין להקרבה, כדתניא מן הבהמה להולין רופש וגרעש כו' בתמורה כד' בתרא (כח.) ומלקתו נגלה (יבמות פג:) נגלת עוף טהור לין לה טומאה אלא בציר הבליעה, דכתיב (ויקרא כג) לא יאכל למעלה מה (יבמות שם). **אתה מוציא** טומטום ואנדרוגינוס מביניהן. כדדרשינן (בכורות כח:) זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס (יבמות שם). והבלאים. פסול לקהקבה, דכתיב (ויקרא כג) שור או כשב פרט לכלאים, כי יולד פרט לוולת דופן, והני ממעה ליה ר' אלעזר מקראי בפרק ג בקרבנות עלינן, ופע"ג דשאר פסולי הקרבה כגון רובע ונרבע מוקלו ועבוד ואתנן ומחיר מיולק עלייהו קדושת הגוף ולריכין מום קבוע ליפדות עליו ולאחר פדיון לאוכין בגיזה ועבודה, הני לא מיולק עלייהו קדושת הגוף בעלמא ופדין לא מום קבוע ומותרין בגיזה ועבודה לאחר פדיון (יבמות פד). **לא** קדושים בתמורה. לא מיבעיא אחלת הקדש דלא קדיש, דאפילו בעל מום שקדש מומו לבקדש לא נתפדה ליה קדושת הגוף כדאמרי בבכורות בפ"ב (ד:) דלא אפילו אם המיר קודם בהן הני לא מקדש, דאפילו בעל מום חייבת עליה קדושת הגוף ליתפר בגיזה ועבודה אף משיפדה דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע אם אמר ימירנו, אפילו הכי מהני לה חיילא (יבמות שם). **ולא** מקדישין לעשות תמורה. אם אם קדושים ומכיר מוהן בהמה שעומדת לזבח ואמר תמורת זו יעמוד תמורה, והתם מותניון במסכת תמורה וכי מאחר שאין קדושין שלמין מקדישין, מי אמרי מועל אלא במקדיש בהמה ואמ"כ נעבדה, במקדיש ולד ויצא דרך דופן, אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת לידתם, מי אמרי מועל שיקדיש אלא גדולות קדשים שהיתה אמן קדושה, ומה מקדימם יכול והקדמתן יפדיה ואפילו הכי והטרפתם מקבר (יבמות שם).

רבינו גרשום

יכול לא יהא בערך איש. דאין מחמירין עליו מספיקא: אבל יהא בערך אשה דערכה פחות משל איש: סמי מיכן טומטום. דטומטום נערך מספיקא: אם זכר אם נקבה. דכתיב גבי שלמים: סמי מיכן טומטום דהא קדיש מספיקא: **הנעבד** בע"ז. והמוקצה לע"ז והאתנן והמחיר. הני כולהו בתורים ובני יונה מיירי דאי מלקן לא חל עלייהו קדושת מזבח אלא נבילה הוורין ומטמא בגדים אבית הבליעה. אלמא דטומטום לא קדיש למזבח: סמי מכאן טומטום: לא קדושים בתמורה. שאם רצה לעשותם תמורת קדשים אינן קדישין במקומן ואם הקדישן ורצה להמירן בבהמ' חולין לא מקדישין לא אלימי למיתפס תמורתן: אפיק טומטום ועייל יתום. כי ההוא יתום דכי ילדתו אמו היא פירשה למיתה והוא פורש לחיים ומשום הכי לא קדיש כדגמרינן בהשוחט תחת אמו פרט ליתום: לימא כתנאי. הא מילתא דרב חסדא דאיכא למ"ד דטומטום קדוש מספיקא ואיכא למ"ד שמא בריה הוי ולא קדיש: